

TÜRK HAVA KARGO SEKTÖRÜNÜN AVRUPA'DAKİ YERİ VE ÖNEMİ

Volkan Yavaş¹, Dilek Özsoy²

ABSTRACT

It is surely beyond doubt that transportation activities are most important element of global trade operations that include intensive competition environment, optimum transportability conditions and no national boundaries. When considered to transportation activities that are huge cost item for business organization, transportation mode selection criteria that have to determine due to cargo characteristics and customers expectations, have great importance for business strategic decision. From this aspect, air cargo transportation is very important to transport short-time cargos with its time utility. Turkey has goal to be global logistics base in international trade operations with their strategic region but at the same time Turkey have to necessity of having great transportation infrastructure and potential to reach all over the world. Thus, when Turkey is compared their potential rival in its region, Turkey's present place and importance of air cargo transportation in Europe is very important data to foresee its target.

Key Words: Air Cargo, Logistics, Turkey

ÖZET

Sınırların ortadan kalktığı, rekabetin en üst seviyeye tırmandığı ve ulaşılabilirliğin temel bir unsur haline geldiği küresel ticari operasyonların şüphesiz ki en önemli unsurlarından biri taşımacılık faaliyetleridir. Bu faaliyetlerin işletmeler için büyük bir maliyet kalemi olduğu düşünüldüğünde, kargonun özellikleri ve müşteri beklentileri göz önüne alınarak belirlenmesi gereken taşımacılık türü seçim kriteri, işletmenin stratejik kararları açısından büyük önem arz etmektedir. Stratejik konumu ile uluslararası ticari operasyonlarda küresel lojistik üs olma hedefini belirleyen ülkemizin aynı zamanda bu hedef doğrultusunda, tüm dünyaya hizmet verebilecek ulaştırma altyapısına ve potansiyeline sahip olması gerektiği de ortaya konulmalıdır. Bu doğrultuda, yer aldığı coğrafyadaki en önemli rakipleriyle kıyaslandığında, Türkiye'nin hava kargo taşımacılığındaki mevcut yeri ve önemi, ülkemiz hedeflerine ulaşma tahmininde önemli bir veri olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelime: Hava Kargo, Lojistik, Türkiye

¹ Araştırma Görevlisi, Erciyes Üniversitesi – Sivil Havacılık Yüksekokulu, vyavas@erciyes.edu.tr

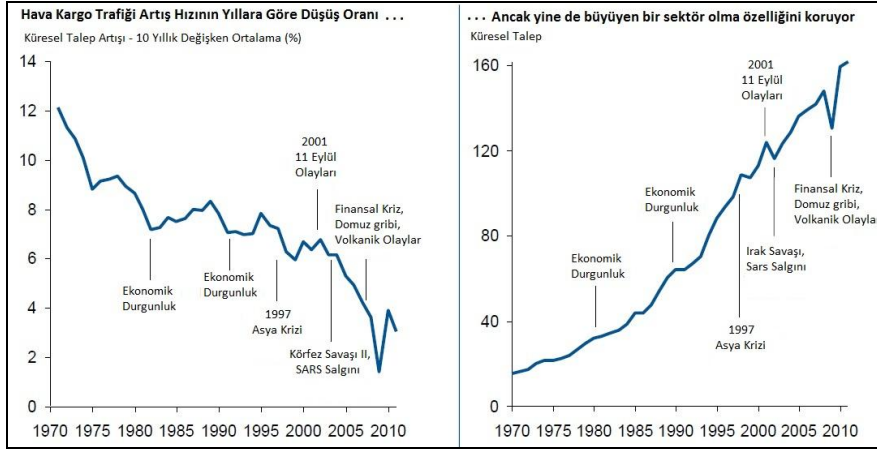
² Öğretim Görevlisi, Kırklareli Üniversitesi – Sosyal Bilimler MYO, dilekkozsoy@gmail.com

1. HAVA KARGO KAVRAMI

Hava kargo taşımacılığı, bir eşyanın ya da kargonun hava aracı ile taşınması işlemi olarak değerlendirilebilir. Daha kapsamlı bir ifadeyle, Uluslararası Sivil Havacılık Organizasyonu (ICAO) ve Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği (IATA) kurallarına bağlı olarak başta ülke ve taşıyıcı kısıtlamaları göz önünde bulundurularak malların (posta ve bagaj hariç) paketlenmesi, etiketlenmesi, evrakların uygun şekilde hazırlanması ve bir hava aracı ile sevk edilmesi faaliyeti şeklinde tanımlanabilir (Turşucu, 1995:39). Bir başka tanımla, posta ile gönderi veya uluslararası posta antlaşmaları şartlarında taşınan eşyalardan ve taşıyıcının ya da yolcunun beraberinde taşıdığı bagajdan ayrı bir yük olan, yani eşlik edilmeyen ve konşimento düzenlenerek taşınması sağlanan bagajlar kargo olarak kabul edilmektedir (Öktem, 1992: 9).

Havayolu taşımacılığı, bilindiği gibi en yeni taşımacılık türü olmasına rağmen gelişiminde önemli mesafeler kat etmiştir. Havacılık tarihine baktığımızda, havayolu taşımacılığının posta ve yüklerle başladığını ve Dünya Savaşları sırasında askeri malzeme taşımacılığı açısından da önemli bir araç olarak kullanıldığı bilinmektedir. Hava kargo taşımacılığının tarihine baktığımız zaman ise ilk adımların, 1910 yılında Glenn Curtis isimli bir pilotun Amerikan Posta Departmanı için mektup taşınması ve yine 1910 yılı için Wright Company'nin yapmış olduğu uçuş ile atıldığı görülmekte ancak tüm bunlar düzenli bir hava kargo taşımacılığının başlangıcına işaret etmemektedir (Gün, 2007:141). Günümüze kadar belirli bir gelişim gösteren hava kargo taşımacılığı, ticari operasyonların küresel ölçekte geniş bir coğrafyada yapılması; hammadde, yarı mamul ve nihai ürünlerin üreticiden tüketiciye akışının maksimum hızla yapılması gerekliliğinin ortaya çıkması ve bu ihtiyaçlara ancak hava kargo taşımacılığı ile cevap verilebileceğinin anlaşılmasıyla önemli bir noktaya gelmiştir (Aöf, 2010:92).

Hava kargo taşımacılığı ve beraberinde getirdiği lojistik operasyonlar son yıllarda büyük gelişme göstermiştir. IATA'nın raporlarına göre 2000 – 2011 yılları arasında kargo taşımacılığı %3,6'lık bir artış kaydetmiş ve 1970'li yıllardan bugüne sürekli gelişen bir sektör olma özelliğini koruyarak (Şekil 1) hava lojistiği kavramıyla beraber dünya ticaretine doğrudan önemli katkılar sağlamaya başlamıştır (IATA, 2012).

Şekil-1: 1970 – 2010 Yılları Hava Kargo Gelişimi

Kaynak: <http://www.iata.org/whatwedo/cargo/Documents/commercial-track-master.pdf>
(Erişim: 26.09.2012)

Hava kargo taşımacılığı birçok işletme açısından oldukça maliyetli bir ulaştırma modu olarak görülmekteyken, küreselleşmenin etkisiyle e-ticaretin ve lojistik stratejilerinin değişimi, işletmelerin hava kargo taşımacılığına bakışını değiştirmiş ve havayolu işletmeleri de bu doğrultuda kargo kapasitelerini arttırmaya başlamışlardır (Popescu,2006:12). Hava kargo taşımacılığındaki bu artışın ana sebeplerini şu şekilde özetlemek mümkündür (Yuan, Low, Tang, 2010):

1. Yeni bir endüstri trendi olan mikro elektronik sektörü ve tıbbi ürünler gibi yükte hafif pahada ağır ürünlerin üretiminin artması, hava kargo taleplerinde %80 - %90'a varan artışlara neden olmuştur.
2. Ürün yaşam döneminin kısalması ve JIT(Just in Time) felsefesine adaptasyon gibi unsurlar, ürünlerin marketlere hızlı bir şekilde ulaşımını gerekli kılmıştır.
3. Birçok firma hava kargo servisinin maliyetinin fazla olduğunu düşünmesine rağmen diğer modlarla kıyaslandığında, süre, nakliyat, stok, depolama ve paketleme gibi servislerin toplam maliyetini karşıladığını fark etmişlerdir.
4. Sektöre giren çok sayıdaki geniş gövde uçakların etkisi, etkin bir şekilde çalışan elleçleme sistemi ve oluşturulan hava kargo ağı

sayesinde son 20 yılda hava kargo maliyetleri büyük düşüş göstermiş ve operasyonların verimliliği artmıştır.

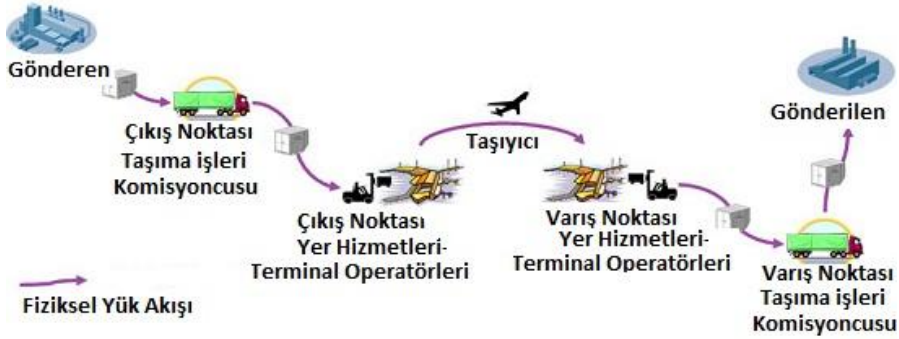
Hava kargo ile taşınan yükler göndericinin ulaşım hizmetine ilişkin istek ve ihtiyaçlarına göre acil kargo, rutin bozulabilir kargo ve rutin bozulmaz kargo olarak sınıflandırılabilirdiği gibi ayrıca kargonun sahip olduğu özelliklere ve bu özellikler doğrultusunda operasyon sırasında alınacak önlemlere göre de genel kargolar, özel kargolar ve tehlikeli maddeler şeklinde sınıflandırılmaktadır (AÖF, 2010:93).

Tablo 1: Hava Kargoyla Taşınan Yüklerin Sınıflandırılması

Göndericinin Ulaşım Hizmetine İlişkin İstek ve İhtiyaçlarına Göre Sınıflandırma	Acil Kargo	Kısa bir zaman diliminde ulaşması istenen değerli evraklar, yedek parçalar, organlar, ilaçlar
	Rutin Bozulabilir Kargo	Taze meyve sebze, kesilmiş çiçek, gazete, balık, moda giysileri.
	Rutin Bozulmaz Kargo	Mücevher, antika eşya, banknot, altın, pahalı ve hassas ileri teknoloji ürünleri, giysiler, mikroçip gibi yarı mamul ürünler.
Taşınacak Kargonun Sahip Olduğu Özelliklere Göre Sınıflandırma	Genel Kargo	Askılı tekstil.
	Özel Kargo	Canlı hayvanlar, bozulabilir gıdalar, ıslar, ağır, kıymetli ve diplomatik kargolar.
	Tehlikeli Maddeler	Yanma ya da kaynama sıcaklığı düşük, çarpma ya da sürtünmeyle alev alabilen ya da patlayabilen, diğer maddelerle reaksiyona girebilen, göze zarar veren, zehirli, radyoaktivite içeren, basınçlı tüplerdeki sıkıştırılmış gazlar vb.

Kaynak: AÖF Ulaştırma Sistemleri Kitabı: 2010: 93.

Hava kargo tedarik zinciri operasyonlarında göndericiler, taşıma işleri komisyoncusu ve hava taşıyıcıları olarak üç ana oyuncudan bahsedilmekte; aracılık görevi gören taşıma işleri komisyoncuları, göndericilerin isteklerine ve hava taşıyıcılarının imkanlarına hâkim olarak gerekli operasyonların yürütülmesini sağlamaktadır (Popescu,2006:12).

Şekil – 2: Hava Kargo Süreci

Kaynak: <http://www.iata.org/whatwedo/cargo/standards/Documents/uld-roadmap-web.pdf> (Erişim 04.10.2012)

Hava kargo taşımacılığının diğer ulaşım seçenekleriyle karşılaştırıldığında bazı avantaj ve dezavantajları olduğu görülmektedir. Hava kargo taşımacılığının avantajlarını şu şekilde özetleyebiliriz (AÖF,2010:90):

- Hava kargo, hız avantajı sayesinde özellikle uzun mesafeli taşımalarda rakipsizdir.
- Çabuk bozulabilir ürünleri, değerli kargoları ve canlı hayvanları ekonomik ve fiziksel değeri bozulmadan taşıyabilir.
- Diğer ulaşım modlarına göre emniyet ve güvenlik seviyesi yüksektir.
- Diğer ulaştırma modlarının ulaşamadığı bölgelere (yüksek yerler, adalar, zorlu coğrafyalar, vb.) ulaşabilir.
- Uçuşlar, küresel pazarlara hitap edebilecek düzeyde sık, düzenli ve geniş bir yelpazede yapılır.

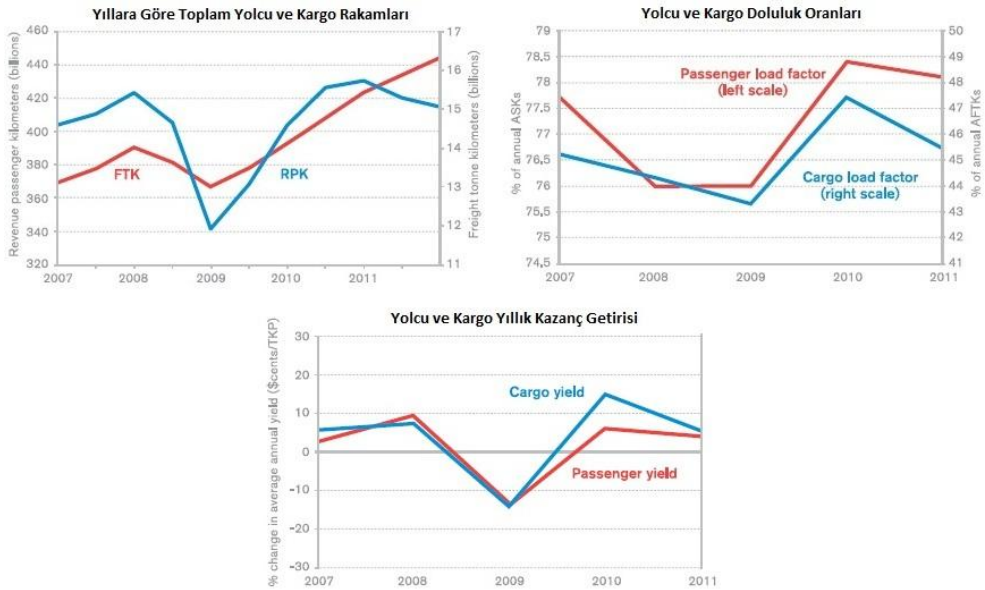
Hava kargo taşımacılığının dezavantajları ise şu şekilde sıralamak mümkündür (Megep, 2011:24):

- Hava araçlarının ağırlık ve hacim limitleri nedeniyle diğer taşıma türlerine oranla daha yüksek taşıma maliyeti ortaya çıkar.
- Her türlü yükün (proje yükleri, vb) taşınması için uygun değildir.

- Taşınan bir yükün alıcının deposuna ulaşımında karayolunun kullanılması zorunludur.
- Kısa mesafelerde diğer ulaşım modlarıyla yoğun bir rekabet yaşamaktadır.

2. AVRUPA HAVA KARGO PAZARINDA TÜRKİYE

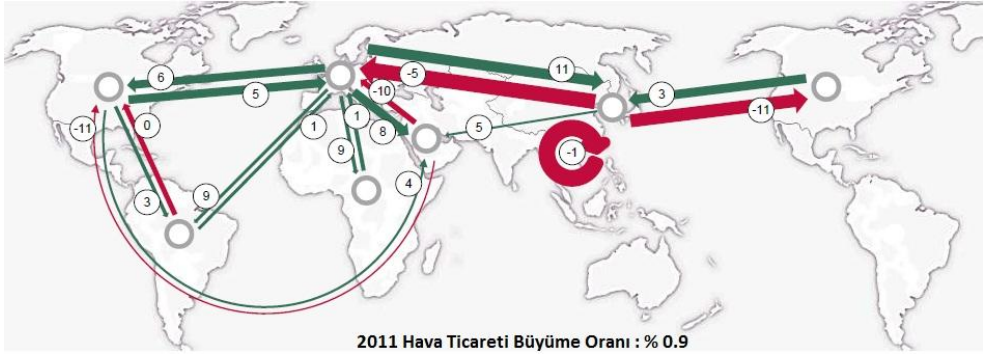
Dünya genelinde hava kargo taşımacılığını değerlendirildiğinde son 20 – 30 yıl içerisinde yılda ortalama %5 - %6 gibi bir rakamla büyümesi söz konusu iken son 4 yıl içerisinde bu ivmeyi yakalayamadığı görülmektedir (IATA,2012:12).

Şekil – 3: IATA 2007 – 2011 Yılları İstatistikleri

Kaynak: <http://www.iata.org/about/Documents/annual-review-2012.pdf>
24.10.2012)

(Erişim:

Şekil – 4: 2011 Yılı Hava Ticareti Büyüme Oranları

Kaynak: (Erişim: 24.10.2012)

<http://www.iata.org/whatwedo/cargo/Documents/commercial-track-master.pdf>

Hava kargo sektörünün 2008 yılındaki mevcut durumundan daha büyük olmadığı ancak 2011 verileri incelendiğinde yeniden bir yükseliş ivmesinde olduğu izlenmektedir (Tablo 2). Dünya ticaret hacminin tahmini 16 trilyon doların üstünde bir değere sahip olduğu 2011 yılı içerisinde taşınan ticari mallarda, havayolu işletmelerinin 48 milyon ton kapasiteyle, 5 trilyon dolarlık bir değere yani %35’lik bir paya sahip olduğu görülmektedir (IATA,2012:12). Bunun yanı sıra 2030 yılı hedeflerinde hava kargo taşımacılığının, Avrupa pazarı için yıllık ortalama %4,7’lik bir artışa ulaşması beklenmektedir (ATAG,2012:28).

Tablo 2: Avrupa Ülkeleri Hava Kargo 2010 - 2012 İstatistikleri (kg)

Ülke	2010	2011	2012-Q1	2012-Q2
Belçika	973.776	1.000.990	284.763	
Bulgaristan	21.110	21.879	4.056	
Çek Cumhuriyeti	65.620	69.206	14.742	
Danimarka	150.270	155.662	41.693	43.721
Almanya	4.099.072	4.309.649	1.068.737	1.113.132
Estonya	11.886	18.341	4.980	5.488
İrlanda	122.231	113.409		
Yunanistan	86.596	78.870	18.140	
İspanya	592.336	611.974	142.788	
Fransa	1.582.342	1.815.601	358.988	
İtalya	838.724	847.586		
Kıbrıs	37.264	29.480		

Letonya	11.268	11.571	2.723	13.840
Litvanya	9.762	10.011	2.518	
Lüksemburg	705.829	666.011	147.656	
Macaristan	65.305	68.860	14.975	14.667
Malta	16.882	16.204	4.014	4.819
Hollanda	1.600.381	1.614.895	380.375	
Avusturya	236.633	219.448	56.835	
Polonya	61.238	68.370	17.648	
Portekiz	137.126	121.464	27.674	28.625
Romanya	24.512	26.156	6.735	6.802
Slovenya	6.071	6.877	2.020	2.345
Slovakya	17.835	20.542	5.470	5.562
Finlandiya	165.254	179.216	47.520	47.655
İsveç	186.263	164.286	35.138	36.483
İngiltere	2.428.996	2.419.713	588.883	600.910
İzlanda	35.234	37.558	9.784	10.180
Norveç	49.092	65.455	19.815	18.020
İsviçre	375.176	390.335	98.530	100.192
Türkiye	541.357	584.474		

Kaynak:(Erişim: 30.10.2012)

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

Türkiye, IMF 2011 yılı verilerine göre, Dünya’da 16., Avrupa’da ise 6. en büyük ekonomiye sahip durumdayken, hava kargo taşımacılığında toplam 550 bin ton ile dünyada 25., Avrupa’da ise 9. sırada yer almakta (Tablo 3) ve dünya toplam ticari yük taşımacılığında %0.61’lik oranla oldukça düşük bir paya sahip durumda bulunmaktadır (TOBB,2012:35). Buna rağmen 2029 tahminleri göz önüne alındığında, Türkiye’nin giden ve gelen yük miktarındaki yıllık artış oranının %4,6 olacağı öngörülmüştür (TOBB,2012:35).

Tablo 3: Avrupa Havaalanları Hava Kargo İstatistikleri

Sıra	Havaalanı	2009	2010	Değişim %
1	Frankfurt (Main)	1.882.700	2.270.200	20.6
2	London / Heathrow	1.348.900	1.551.300	15.0
3	Amsterdam / Schiphol	1.316.800	1.538.000	16.8
4	Paris / Charles de Gaulle	1.202.300	1.292.500	7.5
5	Luxembourg	627.300	705.800	12.5
6	Köln-Bonn	549.000	638.200	16.2

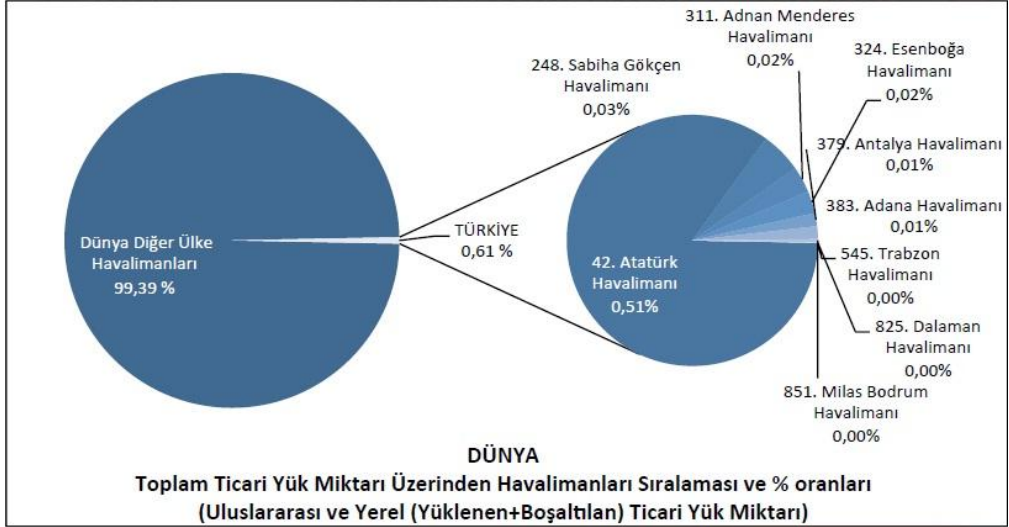

7	Leipzig-Halle DE	508.800	637.800	25.4
8	Liège / Bierset	401.800	508.500	26.6
9	İstanbul / Atatürk	371.391	452.146	21,7
10	Milano / Malpensa	343.600	432.700	25.9

Kaynak: (Erişim: 31.10.2012)

<http://ec.europa.eu/transport/facts-fundings/statistics/doc/2012/pocketbook2012.pdf>

Dünya ve Avrupa'daki istatistikler incelendiğinde, ülkemiz adına düşündürücü olan nokta sadece İstanbul Atatürk Havalimanı ile sıralamaya girebilmemizdir. Türkiye'nin diğer havaalanlarında ise hava kargo açısından çok yetersiz sayılabilecek operasyonlar yapılmaktadır (Şekil 5).

Şekil – 5: Türkiye Hava Kargo Sektörü Mevcut Durumu

Kaynak:

http://www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/TOBB_havacilik_meclis_sektor_2012.pdf

(Erişim: 24.10.2012)

3. SONUÇ

Uluslararası kurum, kuruluş ve havacılık otoritelerinin yayınlamış olduğu rapor ve istatistiklerde Türkiye, ekonomik olarak Dünya ve Avrupa'da ilk 20 içerisinde

yer almakta ancak hava kargo istatistikleri göz önüne alındığında ekonomik duruma kıyasla sıralamanın bir kademe altında yer aldığı görülmektedir.

Bölgesel rekabetin yoğun olarak yaşandığı Avrupa'da ilk 10 içerisinde yer alması ve %20'nin üzerinde bir büyüme ivmesine sahip olması ülkemiz açısından önemli bir istatistik olarak göze çarpmaktadır. Ancak havaalanı bazında istatistikler dikkate alındığında Türkiye'nin sadece İstanbul Atatürk Havalimanı ile listede yer alması ve diğer havaalanlarının çok düşük oranlarda hava kargo operasyonları yapması ülkemiz için bir engel olarak değerlendirilebilir. Bu doğrultuda gelecekte Avrupa pazarında daha büyük bir paya sahip olmak adına diğer havaalanlarımızda hava kargo faaliyetlerini arttırıcı ve teşvik edici planlamalar yapılmalıdır. Bunun yanı sıra, başta Atatürk Havalimanı olmak üzere diğer havaalanlarına yakın bölgelerde, kargo köylerinin kurulmasına dair planlanan projeler de oldukça umut verici adımlar olarak değerlendirilebilir (Hava Kargo Türkiye:2012).

Ülkemizde hava kargo taşımacılığı yapan havayolu işletmelerinin gerek filo yapıları gerekse operasyon alanları genişletilmeli ve bu doğrultuda teşvik edici planlamalar yapılmalıdır. Bu doğrultuda Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği'nin (IATA) tedarik zinciri içerisindeki hava taşımacılığına kalite standardı getirmek, sektörde verimliliği ve müşteri memnuniyetini arttırmak ve operasyon maliyetlerini düşürmek amacıyla kurmuş olduğu Cargo2000 organizasyonun üyelerinin arasında Turkish Cargo'nun da olması memnuniyet verici bir gelişme olarak görülmektedir (Cargo 2000: 2012).

Son olarak ülkemiz hava kargo taşımacılığı sektörü hakkında, havaalanları, hava kargo işletmeleri, hava kargo müşterileri ve otoriteler gibi tüm tarafların içerisinde yer aldığı daha kapsamlı bir çalışma yapılması da Türkiye hava kargo taşımacılığı sektörünün geleceğine daha net bir ışık tutabilmek açısından yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

Aras, Gerede (2010), *Ulaştırma Sistemleri*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Gün, Devrim (2007), *"Hava Kargo Pazarının Lojistik Açısından Değerlendirilmesi ve Türkiye İçin Durum Analizi"*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Eskişehir.

Popescu, Andreea (2006), *"Air Cargo Revenue and Capacity Management"*, Georgia Institute of Technology - School of Industrial and Systems Engineering PhD Thesis, Atlanta.

Öktem, Zübeyde (1992), “*Sivil Havayolu Kargo Taşımacılığında Fiziksel Dağıtım Sorunları ve Bu Sorunlara Çözüm Önerileri*”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Turşucu, Eyüp (1995), “*Türkiye’de Havayolu Kargo Taşımacılığı Pazarlaması: Sorunları ve Çözüm Önerileri*”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Yuan, Low, Tang (2010), “*Roles Of The Airport and Logistics Services On The Economic Outcomes Of An Air Cargo Supply Chain*”, Int. J. Production Economics 127(2010), 215-225.

Air Transport Action Group (2012), “*Aviation Benefits Beyond Borders*”, <http://www.aviationbenefitsbeyondborders.org/sites/default/files/pdfs/aviation-benefits-beyond-borders.pdf>, [Erişim: 24.10.2012]

European Commission, “*EU Transport in Figures Statistical Pocketbook 2012*”, <http://ec.europa.eu/transport/facts-fundings/statistics/doc/2012/pocketbook2012.pdf>, [Erişim: 31.10.2012]

European Commission (2012) , “*Eurostat Statistics Air Transport of Goods*” , http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database, [Erişim: 30.10.2012]

Hava Kargo Türkiye (2012), “*Atatürk’e “Kargo Tesisi” Yolda*”, <http://www.havakargoturkiye.com/373-ataturk-8217e-8220kargo-tesisi-8221-yolda.html>, [Erişim: 24.10.2012]

International Air Transportation Association Cargo (2010), “*2010-2012 ULD Roadmap*”, <http://www.iata.org/whatwedo/cargo/standards/Documents/uld-roadmap-web.pdf> , [Erişim 04.10.2012]

International Air Transportation Association (2012), “*2012 Annual Review*”, <http://www.iata.org/about/Documents/annual-review-2012.pdf>, [Erişim: 24.10.2012]

International Air Transportation Association (2012), “*Cargo 2000*”, <http://www.iata.org/whatwedo/cargo/cargo2000/Pages/index.aspx>, [Erişim: 31.10.2012]

International Air Transportation Association (2012), “*IATA World Cargo Symposium*”, <http://www.iata.org/whatwedo/cargo/Documents/commercial-track-master.pdf>, [Erişim: 26.09.2012]

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2010), “*Ulaştırma Hizmetleri Alanı – Havayolu Taşımacılığı*”

http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/modul_pdf/840UH0052.pdf,

[Erişim: 26.09.2012]

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (2012), "*Türkiye Sivil Havacılık Meclisi Sektör Raporu* 2011",

http://www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/TOBB_havacilik_meclis_sektor_2012.pdf, [Erişim: 24.10.2012]